

Sürdürülebilir Günce

Altı ayda bir yayınlanır

Yıl : 2 Sayı : 1

Mayıs, 2024

Sürdürülebilir Günce Yıl: 2 Sayı:1

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN İNŞAASINDA KORUMACILIK

Röportaj: Prof. Dr. Ruşen Keleş

1
"Korumacılığa Adanan Bir Ömür"
Prof. Dr. Oğuz Özdemir

Makale

2
Türkiye'nin İlk Çevrecisi Manisa Tarzanı
Elif Taş

Makale

3
Anadolu Kültüründe Sürdürülebilirlik
Aslıgül Türk

Makale

4
Sürdürülebilir Bir Yaşamın Anahtarı Anılar
Çağdaş Savaş

+
Birbirinden değerli bir çok makale

Sürdürülebilir Günce

Altı ayda bir yayımlanan süreli aktüel dergi

Sahibi

Prof. Dr. Oğuz ÖZDEMİR

Editör Kurulu

Prof. Dr. Abbas ERTÜRK

Doç. Dr. Fatma TEZCAN

Üyeler

Dr. Sadık USLU

Ergün ERKEN

Doç. Dr. Hakan IŞIK

Dr. Öğretim Üyesi Mustafa

GİRGİN Prof. Dr. Kemal

YÜRÜMEZOĞLU Prof. Dr. Naim

UZUN

Salih BOZKURT

Düzenleme

İletişim

Prof. Dr. Oğuz Özdemir
Eğitim Fakültesi Kat 4
Kötekli kampüsü
Menteşe / Muğla
oozdemir@mu.edu.tr

Not: Yazıların içeriğinden doğacak olan her türlü sorumluluk yazar(lar)a aittir.

Kapak tasarım: Abbas ERTÜRK

Arka kapak: <https://www.skdturkiye.org/en/blog/dunya-limit-asimi-gunu-1-agustos-surdurulebilir-kalkinma-hedefleri-ile-bunu-degistirebiliriz>

Sürdürülebilir Yaşam Eğitimi Derneği'nin yayın organıdır. Her türlü hakları sakıdır.

İÇERİK ve AKIŞ

Editörler Kurulu		i
İçerik ve Akış		ii
Önsöz	Prof. Dr. Oğuz ÖZDEMİR	1
Röportaj: Korumacılığa Adanan Bir Ömür: Ruşen Keleş	Prof. Dr. Oğuz ÖZDEMİR	2
Türkiye'nin İlk Çevrecisi: Manisa Tarzanı	Elif TAŞ	6
Sürdürülebilir Günce'nin Değerli Okuyucuları	Prof. Dr. Dilek KARIŞAN	9
Anadolu Kültüründe Sürdürülebilirlik	Aslıgül TÜRK	12
Sürdürülebilir Bir Yaşamın Anahtarı: Arılar	Çağdaş SAVAŞ	18
Sürdürülebilir Yaşam İzlekleri	Hatice ALTUNAY	20
Bir Harman Hikâyesi	Prof. Dr. Ahmet MUTLU	22
Kitap Tanıtımı: Bir Kum Yöresi Almanığı ve Oradan Buradan Eskizler	Doç. Dr. Fatma TEZCAN	27

Merhaba Sevgili Sürdürülebilir Günce Okurları,

Sürdürülebilir Yaşam Eğitimi Derneği olarak çıkardığımız dergimizin üçüncü sayısında sizleri selamlamanın tekrar heyecanı ve mutluluğu içindeyiz. Bildiğiniz üzere, Sürdürülebilir Günce Dergisi'nde sürdürülebilirlikle ilgili her türlü bakış açısını yansıtan, herkesin ilgisini çekebilecek kısa serbest yazılara yer vermekteyiz. Bu açıdan, sürdürülebilirlik kültürünün yerleşmesi adına Türkiye'de özgün bir örnek olduğumuzu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Deyim yerindeyse, artık Sürdürülebilir Günce Dergisi katkı veren yazarların ve siz okurların sayesinde emekleme evresine girmiş durumda. Bu sayı da birbirinden ilginç yazılarla dolu.

Bu sayının, röportaj konuğu çok özel bir isim: Prof. Dr. Ruşen KELEŞ. Türkiye'de ve Dünya'da kentleşme, yerel yönetimler ve korumacılık alanının öncü ve duayen ismi... Kültürel-doğal mirasın korunmasına ve yerinden katılımın önünün açılmasına adanan uzun bir ömür.... Türkiye'de bir çok yerel yönetici hocamızın öğrencisi. Derneğimizin kurucu başkanı Prof. Dr. Oğuz ÖZDEMİR'in saygıdeğer Prof. Dr. Ruşen KELEŞ ile gerçekleştirmiş olduğu söyleşi sürdürülebilir gelecek inşası adına oldukça ufuk açıcı bir yolculuk sunuyor bize.

Elif TAŞ "Manisa Tarzanı" başlıklı yazısında Ahmet Bedevi'nin özelinde doğa dostu yaşamın oldukça çarpıcı bir örneğini tanıtıyor bize.

Aramıza yeni katılan Prof. Dr. Dilek KARIŞAN selamlama yazısında sürdürülebilirliğe geçişe yönelik oldukça ilgi çekici örnekler sunuyor.

Dergimize düzenli katkıda bulunan Aslıgül TÜRK Milas örneğinde Anadolu'nun kültürel zenginliğini ve bunun sürdürülebilir gelecek için önemini gösteriyor.

Eczacı Çağdaş SAVAŞ, "Sürdürülebilir Yaşam Anahtarları Arılar" isimli yazısında arıların hayranlık uyandırıcı dünyasına götürüyor bizi.

Hatice ALTUNAY, "Sürdürülebilir Yaşam İzlekleri" isimli yazısı ile gündelik hayatımızda ev balkonları vs. mekanlarda ne tür sürdürülebilir uygulamalar yapabileceğimizi örnekliyor bize.

Prof. Dr. Ahmet MUTLU yine ilginç bir yazı ile bu sayıda bizimle birlikte. "Harman" başlıklı yazısında kırsal yaşamın ve hasat kültürünün yok oluşunu hüznü bir yolculuk yaptırarak ortaya koyuyor adeta.

Bizi takip edenler hatırlayacaktır. Her sayımızda bir kitap tanıtımı yapmaya çalışıyoruz. Bu sayıda, Doç. Dr. Fatma TEZCAN, "Bir Kum Yöresi Almancağı" kitabından hareketle doğa korumacılığın öncülerinden Aldo Leopold'u tanıtıyor. Kitabın, doğaya bakışınızı derinden etkileyeceğinden emimiz.

Başta Prof. Dr. Ruşen KELEŞ hocamız olmak üzere bu sayıya katkıda bulunan herkese çok teşekkür ederiz. Sürdürülebilir olmak ve kalmak dileğiyle. Gelecek sayıda görüşmek üzere....

Prof. Dr. Oğuz Özdemir

“KORUMACILIĞA ADANAN BİR ÖMÜR”

Röportaj: Prof Dr. Ruşen KELEŞ , 12 Şubat 2024 Pazartesi

Özgeçmiş:

Ruşen Keleş 1932'de Trabzon'da doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni (SBF) ve Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1965'te doçent, 1971'de profesör oldu. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde iki dönem (1971-1975) dekanlık yaptı. ABD ve Japonya'nın çeşitli üniversitelerinde araştırmacı ve konuk öğretim üyesi olarak bulundu. AÜ SBF'de, ODTÜ'de, TODAİE'de, Bilkent Üniversitesi'nde, Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde kentleşme, yerel yönetimler, kentsel siyaset, çevre ve konut politikaları gibi dersler verdi. Halen AÜ SBF'de emekli öğretim üyesi olarak derslerini ve akademik çalışmalarını sürdürmektedir. Çeşitli dillerde yayınlanmış çok sayıda kitap ve makalesi bulunmaktadır.

Röportajı Yapan:

Prof. Dr. Oğuz Özdemir

(MSKÜ Eğitim Fakültesi)

Kıymetli Hocam, uygun görürseniz sohbetimize “sürdürülebilirlik” (ing: sustainability; alm: nachhaltigkeit) konusu ile başlamak isterim. Malumunuz bu günlerde oldukça popüler bir kavram olarak öne çıkan sürdürülebilirlik fikri aslında neredeyse bir asırlık bir geçmişe dayanmakta. 1950’ li yıllarda Roma Kulübü’nün “Büyüme’nin Sınırları” raporu ile başlayan sürecin 1987 yılında Brundland Deklarasyonu ile dünyanın gündemine geldiği; nihayet geçen süre içinde yaşanan tartışmalar ve gelişmeler sonucu beşeri sistemin gezegenin şartlarına uygun şekilde dönüşümünü öngören oldukça kapsamlı bir küresel gelecek vizyonu haline geldiğini görmekteyiz.

Sayın hocam, günümüzde sürdürülebilirliğin oldukça itilaflı / göreceli bir kavram olduğunu, yani kime göre neyin sürdürülebilirliği konusunun oldukça tartışmalı bir husus olduğunu göz önüne aldığımızda sürdürülebilirlik fikri size ne ifade ediyor? Düşüncelerinizi bizimle paylaşabilir misiniz?

Ben "sürdürülebilirlik" sözcüğünü Türkçemizin yapısına uygun bir sözcük olarak görmediğimden, onun karşılığında, kitaplarımda, kavramın özünü de bir ölçüde yansıtmaya olanak veren "sürekli ve dengeli gelişme" terimini kullanmayı yeğlemiştir. Nitekim, Kentbilim Terimleri Sözlüğü başlığını taşıyan Sözlüğümde de, sürdürülebilir gelişme karşılığında "sürekli ve dengeli gelişme" (sustainable development) terimini kullanmış ve onun için şöyle bir tanım yapmaya çalışmışım: "Çevre değerlerinin ve doğal kaynakların savurganlığa yol açmayacak biçimde, akılcı yöntemlerle, bugünkü ve gelecek kuşakların hakları ve yararları da göz önünde bulundurularak kullanılması ilkesinden özveride bulunmaksızın ekonomik gelişmenin sağlanmasını amaçlayan çevreci dünya görüşü". Sorunuzda, kime ve neye göre sürdürülebilirlik diyorsunuz. Sürdürülebilirlik kavramının ekonomik, toplumsal ve çevresel başlıca üç boyutu olduğunu söylersem, bu sorunu bir ölçüde yanıtlamış olabileceğim düşüncesindeyim. Ekonomik anlamda yoksullukla savaşım, toplumsal adaleti gerçekleştirme arzusu ve doğal kaynakların kullanılmasında sürekliliğin sağlanması, sürdürülebilirliğin temel ilkeleridir. Bilindiği gibi, Robert Malthus ve onun izinden gidenler kalkınmanın önünde kimi sınırlar bulunduğunu öne sürmüşlerdi. Hem doğal kaynakların, hem de nüfusun artışının sınırları, sınırlılıkları olduğu görüşünü savunarak büyümeyi yavaşlatmayı, hatta durdurmayı önermişlerdi. Toplumsal olarak da, gelişmiş ve zengin ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasındaki derin farklılıkların ve yoksulluğun ortadan kaldırılmasıyla, dünyada yeni bir sömürgecilik anlayışının yerleşmesini önlemek amaçlanıyordu. Özellikle enerji konusunda ve yeryüzünün sahip bulunduğu öteki kıt kaynakların kullanımında ölçülü, özenli, ihtiyatlı ve dikkatli davranma sürdürülebilirliğin ön koşulu idi. Dolayısıyla bu faktörler dikkate alındığında, sürdürülebilirliğin bugünün ve geleceğin kuşaklarını da içine alacak biçimde tüm insanlığa, doğal ve kültürel varlıkları içeren ekosisteme hizmeti amaçlayan bir kavram olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Kıymetli hocam, takdir edersiniz ki günümüzde sürdürülebilirlikle ilgili gelişmeler ağırlıklı olarak kaynakların kullanımı ve buna bağlı yeni ekonomik düzen arayışı yön vermekte; sürdürülebilirliğin diğer önemli ayağı olan "koruma (conservation)" geri planda tutulmaktadır.

Bütün hayatını korumacılığın gelişimine adanmış bir bilim insanı olarak bu konuda ne söylemek istersiniz?

Doğrudur. Doğal ve kültürel değerlerin ve varlıkların, gelecek kuşakların da onlardan yararlanma hakları bulunduğu göz önünde tutularak özenle kullanılmaları kavramın özünde var olduğu içindir ki, sürdürülebilirlik, birçoklarıncı "koruma-kullanma dengesi" olarak adlandırılmakta ve kullanılmaktadır. Ama ne yazık ki, neoliberal yaklaşımları ve uygulamaları yeryüzüne egemen kılan küreselleşme akımı, koruma-kullanma dengesinin kullanma lehine, koruma aleyhine bozulmasına yol açmıştır.

Sayın hocam, ülkemizde kentleşme ve yerel yönetim politikalarında referans alınan bir bilim insanısınız. Ülkemizde kent yaşamının ve yerel yönetim pratiklerinin durumunu sürdürülebilirlik açısından nasıl değerlendirmektesiniz? Bu yönde taraflar ve sorumluluk paylaşımını nasıl görmektesiniz?

Ülkemizde, kentsel yaşamda ve özellikle yerel yönetimlerin sürdürülebilirlik konularına bakış açılarında, olmamız gereken noktadan çok gerilerde bulunuyoruz. Yakın tarihlerde, bu konularda hem merkezi yönetim kuruluşlarına, hem de yerel yönetimlere, yasal düzenlemeler çerçevesinde ve kurumsallaşmada önemli yetkiler verilmiş olmasına karşın, bu alanda yapılmaması gerektiği halde yapılmakta olanların, yapılması gerektiği halde yapılmamakta

olanların ağır basmakta olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle doğal değerler arasında yer alan ve Anayasanın açık kurallarıyla (Anayasa, M. 35, 43, 44, 45, 56, 63, 168, 169) güvence altına alınmış bulunan yeşil ve açık alanlarla, kıyılar ve ormanlar, toplum yararı göz ardı edilerek değişik adlar altında rant yaratma ve paylaşırma emellerine kurban edilmektedir. Bu yoldaki adımların 2000'li yıllardan bu yana daha da hızlanmış olduğu dikkat çekmektedir.

Uygulanan yanlış politikaların yanlışlığına dikkat çeken kamu kuruluşu niteliğindeki meslek odalarının uyarılarını ve karşı tavırlarını takdirle karşılamak gerekir. Sivil toplum örgütü niteliği taşıyan kimi çevre ve kültür derneklerinin de olumlu adımlar attıklarını görmekteyiz. Daha da önemlisi, 5355 sayılı Mahalli İdareler Hizmet Birlikleri Yasası uyarınca kurulmuş olan kimi birliklerin bu konulara yaklaşımları ve etkin çalışmalarıdır. Bunlara, 30 yıla yakın süreden bu yana danışma kurullarında bulunduğum Tarihi Kentler Birliği (üye sayısı 1000'e yakın belediye) ve Sağlıklı Kentler Birliği'nin (üye sayısı 300'ü aşkın belediye) kültür, tarih ve mimarlık zenginliklerimizin, kent kimliklerinin ve her anlamda sağlıklı yaşam ortamlarının oluşturulup korunmasına çok önemli hizmetlerde bulunan yerel yönetim hizmet birliklerini de katabilirim. Ama hiç kuşku yok ki, en güvenilir güvence, her konuda olduğu gibi, koruma konularında da, her düzeydeki yönetim kadrolarını oylarıyla göreve getiren ve ayakta tutan halkın, kültür ve bilinç düzeyinin yükseltilmesidir. Fransa'da Ulusal Kamu Yönetimi Okulu (ENA)'nın ders programlarında olduğu gibi, ülkemize de gelecekte yüksek düzeylerde görev alacak olan yöneticilere, ilgili yüksek okulların ders izlencelerinde "sanat ve kültür dersleri"ne zorunlu ders olarak yer verilmesinde büyük yararlar vardır. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'nün birkaç yıl önce gerekçe gösterilmeksizin kapatılmış olmasının çok büyük bir yanlış olduğunu söyleyebilirim.

Sayın hocam, sohbetimizi sürdürülebilirlik vizyonunun çok taraflı ve kapsamlı bir dönüşümü öngördüğü fikri üzerinden devam edecek olursak; BM'nin 2030 küresel hedeflerini ne ölçüde ulaşılabilir/gerçekçi buluyorsunuz? Bu konuda görüşlerinizi bizimle paylaşabilirseniz çok seviniriz.

Birleşmiş Milletler Örgütünce dünya kamuoyuna iletilen 2030 Küresel Hedefleri, sürdürülebilirlik için yukarıda yapmış olduğumuz tanımın tüm öğelerini içermektedir. Bu nedenle de özenle, bilgiyle ve iyi niyetle hazırlanmış ilkeler olduklarını rahatlıkla söyleyebiliriz. Buna karşın, gerçekçi olup olmadıkları konusu bu ilkeleri yürürlüğe sokmakla görevli olacak olan yönetim basamaklarında çalışanların bilgi ve bilinç düzeyleri kadar buyrukları altında çalışacakları siyasal kadroların ideolojik yaklaşımları ve yönetim kültürleriyle de ilgili bir konudur. Çünkü hepsi de, titizlikle sahip çıkıldığı takdirde başarıyla uygulanabilecek kurallardır bunlar. Salt başlıklarını gözden geçirmemiz bile, bu hedeflere ulaşmanın kolay olmadığını göstermeye yeter: 1. Sağlıklı bireyler. 2. Nitelikli eğitim. 3. Yoksulluğa son. 4. Açlığa son. 5. Toplumsal cinsiyet eşitliği, 6. Temiz su ve sağlıklı koşullar, 7. Erişilebilir ve temiz enerji, 8. İnsana yaraşır iş ve ekonomik büyüme, 9. Sanayi, yenilikçilik ve altyapı, 10. Eşitsizliklerin azaltılması, 11. Sürdürülebilir kentler ve yaşam alanları, 12. Sorumlu üretim ve tüketim, 13. İklim eylemi, 14. Sudaki yaşam, 15. Karasal yaşam, 16. Barış ve adalet, 17. Hedefler için ortaklıklar oluşturmak.

Sevgili hocam, takdir edersiniz hiç bir politika toplumsal katılım olmaksızın kalıcı olarak hayata geçemiyor. Bu açıdan, bizim derneğin de kuruluş çabası olan sivil inisiyatif konusu hakkındaki görüş ve önerilerinizi almak isteriz.

Az önce de belirttiğim gibi, sivil toplum kuruluşları olan derneklerin, ülkenin ekonomik, toplumsal ve kültürel yaşamında oynayabilecekleri önemli roller vardır. Hegel ve Gramsci

gibi ünlü düşünürlerin de çok haklı olarak belirttikleri gibi, sivil toplum örgütlerinin başarı düzeyi, o çatı altında toplananların ve önderlerinin özverili çalışmalarına olduğu kadar, hiç kimsenin "emir kulu" olmamalarına bağlıdır. Kuşkusuz, amaçlarına kendilerini ulaştıracak akçal kaynaklara sahip olmak da ön koşullardan biridir.

Sivil toplum örgütlerinin başarı şansını etkileyen önemli etmenlerin başında, o ülkede karar süreçlerine katılım yollarının bu tür demokratik oluşumlara açık olup olmaması gelmektedir. Ne yazık ki, ülkemizde "katılımcı" demokrasinin bu düzeye gelmiş olduğunu görmüyoruz. Birkaç gün önce katıldığım ve Kaş Kültür ve Çevre Derneği'nce düzenlenen bir önemli toplantıda, Kaş Belediyesi'nin toplantı için salon vermediği gibi, katılımcı dahi bulundurmadığına üzülererek tanık oldum. Katılımın da bir kültür işi olduğunu, demokratik kültür düzeyi yeterince gelişmiş olmayan toplumlarda tek yanlı çabalardan sonuç almanın kolay olmadığı rahatlıkla söylenebilir.

Sevgili Ruşen HOCAM,

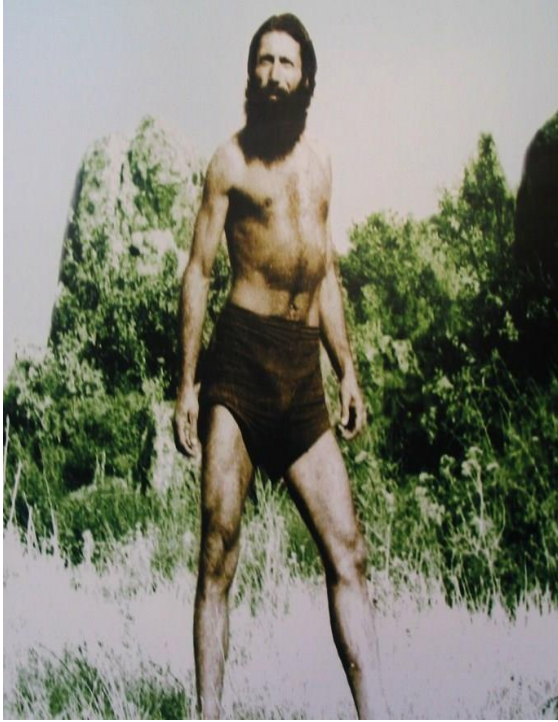
Bize bu onuru yaşattığınız için sonsuz teşekkür ederiz. İyi ki varsınız, Saygılarımızla....

TÜRKİYE’NİN İLK ÇEVRECİSİ: MANİSA TARZANI

Elif TAŞ

MSKÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Asıl adı Ahmeddin Carlak ya da kendi ifadesi ile Ahmet Bedevi 1899 yılında Bağdat’ta dünyaya gelmiş, Kerkük kökenli bir Türkmendir. Kurtuluş Savaşı’nda mücadele etmiş, İstiklal Madalyası sahibidir. Doğaya ve ağaca olan tutkusundandır ki, savaş sırasında çoraklaşan Manisa’nın durumuna üzülen Bedevi, Manisa’yı yeşillendirmek için burada kalmaya karar verir. Yaşamını Manisa’nın Spil Dağı eteklerindeki küçük bir kulübede sürdüren Bedevi, kısa sürede Manisa’yı yeşiline kavuşturmuştur.

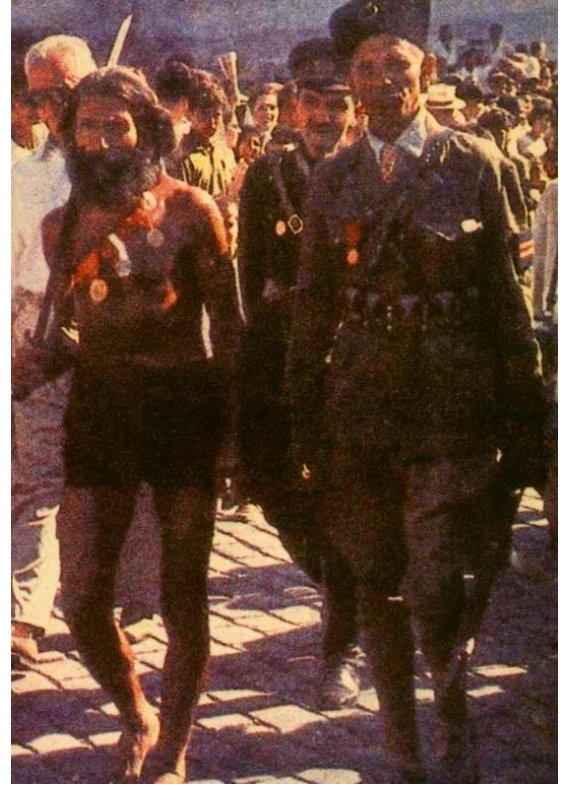

Resim 1. Manisa Tarzanı

Siyah şortuyla dolaşan sakalını kesmeyen Bedevi, Manisa halkı tarafından “Hacı”, kulübesinin yakınlarına yerleştirdiği eski bir topu her gün saat 12.00’de atarak vakit bildirmesinden dolayı “Topçu Hacı” olarak bilinirdi. 1934 yapımı “Tarzan” filmi Manisa’da gösterime girdiği esnada Topçu Hacı ile

Tarzan’ın yaşamını özdeşleştiren halk ona Manisa Tarzanı lakabını takmıştır. Sinema aşığı olan Bedevi bu lakabı kendine uygun görmüştür ki hiç itiraz etmez. Gerçek bir çevrecidir. Şöyle der: “Yaşayışım gayet basittir. Yaz kış Topkale’deki kulübemde ve mağaramda yaşarım. Evim meyve ağaçlarıyla, çiçeklerle çevrilmiş cennet gibidir. Yazın yaş, kışın kuru meyve yerim. Günde üç kez buz gibi suyla yıkanırım. Vücudumu korumak için kendi yaptığım bitkisel yağı sürünürüm. Eski ve yeni yazı bilirim. Türk müziğine hayranım. Sinemanın tutkunuyum. Zaten, dertle gamı bunlarla unutuyorum. Gazete, dergi elimden düşmez, hepsini alır okurum.”

Resim 2. Manisa Tarzanı Törende

Tarzan, yaşamını Manisa’yı Türkiye’ye örnek olacak şekilde ağaçlandırmaya adanarak geçirmiş ve hayatı boyunca binlerce ağaç dikmiştir. Belediyede bahçıvan yardımcısı olarak görevlendirilmişti. Parklardaki, sokaklardaki ağaçların bakımlarını da özveriyle gerçekleştirirdi. Ağaç dikiminin çok kolay, bakımının ise çok zor olduğunu söyleyen Bedevi, ağaçlardan “Evlatlarım” olarak bahseder onları ancak çocuk gibi sevmekle bakımın mümkün olacağını belirtirdi. Onun ağaç sevgisini bilen Dağcılık Federasyonu Başkanı Asım Kurt, Tarzan’dan Ankara’yı yeşillendirmesini istediğinde, “Manisa’da

binlerce evladım var, onlardan ayrılmam” diyerek ağaç bakımının da dikimi kadar önemli olduğunu vurgulamıştır.

Resim 3. Manisa Tarzanı ve Dağcılık

Ağaç sevgisiyle bilinen Tarzan, Manisa Dağcılık Kulübü üyelerinden olup iyi bir sporcudur. Spil Dağı’nın soğuk sularında yüzer, doğa yürüyüşleri yapardı. Genç dağcılarla birçok zirve tırmanışı gerçekleştirmiştir. Ağrı, Cilo ve Demirkazık dağlarına tırmandı. 1957’de çıktığı yurt gezisinden döndüğünde Tarzan, kesilen ağaçları görünce “Gitti evlatlarım” diye ağıtlar yakmış. Kesilen ağaçların başında gözyaşları dökmüş. Karşılaştığı bu manzara karşısında “Evlatlarını kaybetmiş baba gibiyim, göğsüme hançer saplanıyor, dayanamıyorum” diyerek kalp spazmı geçirerek hastaneye kaldırılmıştır.

Resim 4. Manisa Tarzanı ve Fidan Dikimi

Burada kalp yetmezliği teşhisi konulan Tarzan’ın dinlenmesi önerilmiştir. Ancak, tam olarak iyileşmeden hastaneden çıkıp işlerine devam etmiştir. Rahatsızlığının tekrar nüksetmesiyle yeniden hastaneye kaldırılan Tarzan, 31 Mayıs 1963’te vefat etmiştir. Manisa kadar Türk toplumu için de önemli bir figür olarak Tarzan’ın cenazesi devlet töreniyle son yolculuğuna uğurlanmıştır.

Manisa Tarzanı, doğaya olan sevgisi ve çevre bilinciyle tanınan ilham verici bir örnektir. Onun mirası, çevrenin korunması, doğal yaşamın öneminin vurgulanmasında gösterdiği çaba olmuştur. Bugün, Tarzan Manisa’da hâlâ anılmakta olup kentin sembolü haline gelmiştir.

Saygı ve minnetle...

Resim 5. Manisa Tarzanı Heykeli

Kaynaklar:

Yıldız, Y. ve Beşikçi, T. (2019). Manisa Tarzanı ve Ekorekreasyon. 2. Uluslararası Rekreyasyon ve Spor Yönetimi Kongresi, 115-117.

Aycan, N. (2005). Cumhuriyet Çocuğu ve Çevre Dostu Bir Türk: Manisa Tarzanı. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2 (2), 1-10.

Manisa Tarzını Bir Çevre Dervishi. (2013, Şubat 11). <https://dunyalilar.org/manisa-tarzani-bir-cevre-dervisi.html/>.

Görsel kaynakları:

<https://www.salihlisektorgazetesi.com/manisa-tarzani-kimdir>.

<http://manisa.gov.tr/manisa-tarzani-ahmet-bedevi>.

<https://bolge4.tarimorman.gov.tr/Haber/569/Vefatinin-Yil-Donumunde-Manisa-Tarzani>.

Sürdürülebilir Günce'nin Değerli Okuyucuları,

Prof. Dr. Dilek KARIŞAN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Büyük bir mutluluk ve şükranla, her birinizi en kalbi duygularıyla selamlıyorum. Birlikte bu yolculuğa çıkarken, sürdürülebilirlik amacına sarsılmaz bağlılıkları gerçekten ilham verici olan bu saygın yayının editörlerine ve okuyucularına derin bir takdir duygusuyla doluyum.

Bu Günce'nin kuruluş ilkesi - daha iyi bir dünyaya yönelik diyalogu ve bilgi paylaşımını teşvik etmek - sürdürülebilir eylem ihtiyacının bu kadar acil olduğu bir çağda umut ışığıdır. Olumlu değişime öncülük etmeye kararlı, benzer düşüncelere sahip bireyleri bir araya getiren bu güncenin, kolektif eylem ve dönüştürücü etki için bir katalizör görevi gördüğünü düşünmekteyim ve bu yazı ile sizlerle buluşmanın mutluluğunu yaşamaktayım.

Derginin geçmiş sayılarını incelerken her makaleye açık fikirlilikle ve öğrenmeye, büyümeye ve işbirliğine kararlı bir bağlılıkla yaklaşarak, topluluklarımızda ve ötesinde anlamlı bir değişim yaratmamızı sağlayacak içgörüler, deneyimleri ve en iyi uygulamaları paylaşarak birbirimizden ilham alma amacının güdüldüğünü farkettim ve bu anlamlı birlikteliğe bugün ben de bu köşe aracılığı ile katkı sağlamak istedim.

Sürdürülebilirliğin hayati önemini, eyleme geçmenin aciliyetini ve daha sürdürülebilir bir geleceği şekillendirmede her birimizin oynadığı rolü keşfedeceğimiz bu köşe aracılığıyla sizinle bağlantı kurma fırsatına sahip olduğum için gerçekten onur duyuyorum. Bu yazımda sizlerle içinde yaşadığımız çağda birlikte karşılaştığımız zorlukları, elimizdeki çözümleri ve bizi ileriye taşıyan ortak vizyonu derinlemesine inceleyeceğiz.

Günümüzün hızla değişen dünyasında sürdürülebilirlik kavramı her zamankinden daha önemli hale geldi. Bu sadece moda bir kelime değil; gezegenimizin ve gelecek nesillerin hayatta kalması için bir zorunluluktur. Tarihin kritik bir dönemecinde bulunduğumuz şu dönemde, sürdürülebilir bir dünyaya geçişin aciliyetini kabul etmemiz ve bunu gerçeğe dönüştürmek için proaktif adımlar atmamız zorunludur.

Neden sürdürülebilir bir dünyaya ihtiyacımız var? Bu sorunun cevabı bir çoğumuz için aşikar olsa da, en kısa hali ile çevresel, sosyal ve ekonomik faktörlerin birbirine bağlılığında yatmaktadır diye cevaplayabiliriz. Bu yazıyı okuyorsanız muhtemelen, doğal kaynakların aşırı tüketimi, kirlilik ve kontrolsüz sanayileşme gibi sürdürülemez uygulamalar, gezegenimizin kaynaklarını endişe verici bir oranda tüketiyor, çevresel bozulmaya, biyolojik çeşitlilik kaybına ve iklim değişikliğine yol açtığı ile ilgili fikirleriniz nettir. Bu sorunların yalnızca ekosistemleri tehdit etmekle kalmadığını, aynı zamanda insan sağlığını, geçim kaynaklarını ve genel refahı da tehlikeye attığını bildiğinizi varsayıyorum.

Öyleyse, bu zorlukların üstesinden gelmek için ne yapmalıyız? Toplumun tüm sektörlerinde sürdürülebilirliği teşvik etmeyi amaçlayan kapsamlı eylem planları hazırlanması ve uygulanmasının önemini tekrarlamakta fayda görüyorum.

Peki neler yapılabilir? Dünyanın önde gelen ülkelerinin enerji sektöründe yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik yatırımları artırdığını ve fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltmaya çalıştığını görüyoruz. Güneş, rüzgar, hidroelektrik gibi yenilenebilir enerji kaynakları, temiz ve sınırsız bir enerji kaynağı sağlayarak iklim değişikliğinin etkilerini hafifletmeye yardımcı olacağı bilinmekte ve buna yönelik adımlar atılmaktadır. Ülkemizin de yenilenebilir enerji kaynakları yatırımları konusunda çalışmalar yürüttüğünü

biliyoruz. İlk adımın devlet yatırımları ile sağlanabileceğini görsek de, vatandaş olarak bizim de yapabileceğimiz bir çok şey var. Örneğin, endüstriyel ve tarımsal faaliyetlerde sürdürülebilir uygulamaları tercih edebiliriz, atık yönetimini iyileştirmeli ve doğal kaynakların verimli kullanımını sağlamak için döngüsel ekonomi modellerini benimsemeliyiz. Bu şekilde, karbon ayak izimizi azaltırken ekonomik büyümeyi sürdürülebilir bir şekilde destekleyebiliriz.

Ayrıca, sürdürülebilir tarım uygulamalarının hayata geçirilmesi, gıda güvenliği ve toprak sağlığının korunması açısından kritik bir öneme sahiptir. Özellikle, organik tarım gibi sürdürülebilir tarım yöntemlerinin benimsenmesi, çeşitli avantajlar sağlar. Organik tarım, kimyasal gübreler ve zararlı pestisitler yerine doğal gübreler ve biyolojik mücadele yöntemlerini kullanarak toprağın verimliliğini artırır. Ayrıca, toprakta zararlı kalıntı birikimini önler ve doğal ekosistemleri korur.

Bu örnekler, sürdürülebilir tarımın çeşitli yönlerini ve potansiyel faydalarını vurgulamaktadır. Gıda güvenliği ve toprak sağlığının korunması için sürdürülebilir tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması, hem çevresel hem de sosyal açıdan büyük öneme sahiptir. Sürdürülebilir dünya için hazırlayacağımız eylem planında bir diğer önemli hususun atık oluşumunu en aza indirmek ve kaynak verimliliğini en üst düzeye çıkarmak için döngüsel ekonomi modellerini teşvik etmek olduğunu düşünülmektedir. Döngüsel ekonomi, kaynakları atık olarak değil, değerli kaynaklar olarak görerek, atık oluşumunu azaltmayı ve kaynakların yeniden kullanılmasını, geri dönüştürülmesini veya biyolojik olarak parçalanmasını teşvik eder. Bu yaklaşım, ekonomik büyümeyi sürdürülebilir bir şekilde desteklerken, çevresel etkiyi azaltır ve kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlar.

Örneğin, birçok şirket artık ürünlerini tasarlarırken ve üretirken döngüsel ekonomi prensiplerini benimsemektedir. Bir ürünün yaşam döngüsünün her aşamasında, malzemelerin yeniden kullanılabilirliği ve geri dönüştürülebilirliği göz önünde bulundurulur. Ambalajların azaltılması, tekrar kullanılabilir ambalajların tercih edilmesi ve geri dönüştürülebilir malzemelerin kullanılması gibi adımlar atık miktarını azaltırken, kaynakları daha verimli bir şekilde kullanmamıza olanak tanır.

Bununla birlikte, toplumun tamamını kapsayan geri dönüşüm programları ve atık yönetimi sistemleri de döngüsel ekonomiye katkıda bulunur. Atıkların ayrı toplanması, geri dönüşüm tesislerinde işlenmesi ve geri kazanılması, atıkların ekonomiye geri dönmesini sağlar. Örneğin, organik atıkların kompostlanması veya biyogaz üretimi gibi biyolojik parçalanma süreçleri, atıkların toprağa geri dönmesini ve enerji üretimini destekler.

Sonuç olarak, döngüsel ekonomi modellerinin teşvik edilmesi, atık oluşumunu azaltarak kaynakların verimli kullanılmasını sağlar ve sürdürülebilir bir gelecek için önemli bir adımdır. Bu yaklaşım, hem çevresel hem de ekonomik açıdan faydalar sağlayarak, daha sürdürülebilir bir dünya için önemli bir taahhüt oluşturur.

Sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için yeşil teknolojilere ve inovasyona yatırım yapmak, günümüzde giderek daha önemli hale gelmektedir. Yeşil teknolojiler, çevre dostu ve kaynakları daha verimli kullanarak sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmamıza yardımcı olur. Bu teknolojiler, enerji, su, atık yönetimi, ulaşım ve diğer sektörlerde çeşitli alanlarda uygulanabilir.

Ayrıca, çevre dostu ulaşım teknolojileri de sürdürülebilir kalkınmayı destekler. Elektrikli araçlar, hibrit araçlar ve toplu taşıma sistemleri, fosil yakıtlı araçlara göre daha az çevresel etkiye sahiptir ve hava kirliliğini azaltarak insan sağlığını korur. Bunun yanı sıra, akıllı ulaşım sistemleri ve paylaşımlı ulaşım modelleri trafik sıkışıklığını azaltır ve şehirlerde yaşam kalitesini artırır.

Yeşil bina teknolojileri de sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlar. Enerji verimli binalar, güneş panelleri, doğal aydınlatma ve sürdürülebilir malzemeler gibi özelliklerle tasarlanarak enerji tüketimini azaltır ve çevresel etkiyi küçültür. Bu şekilde, yeşil bina teknolojileri sadece çevreye değil, aynı zamanda bina sahiplerine enerji maliyetlerinde tasarruf sağlar.

Sonuç olarak, yeşil teknolojilere ve inovasyona yapılan yatırımlar sürdürülebilir kalkınmayı teşvik eder ve gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakmamıza olanak tanır. Bu teknolojilerin yaygınlaştırılması

ve benimsenmesi, hem çevresel hem de ekonomik açıdan önemli faydalar sağlayarak sürdürülebilir bir gelecek için kritik bir adımdır.

Eyleme geçmemek sadece en büyük risk değil, aynı zamanda sürdürülebilir bir dünya için gereken değişimi engellenmenin de bir yolu olabilir. Bu noktada, her birimizin kendi rolümüzü üstlenerek harekete geçmesi gerekmektedir. Biz eğitimciler olarak, bu süreçte özellikle önemli bir role sahibiz.

Biz eğitimciler, genç nesilleri bilinçli ve sorumlu bireyler olarak yetiştirmenin yanı sıra, onlara sürdürülebilirlik ve çevre koruma konularında bilgi ve beceriler kazandırmakla yükümlüyüz. Öğrencilere doğaya saygı duymayı, kaynakları etkili bir şekilde kullanmayı ve çevresel etkilerini azaltmayı öğretmek, onları geleceğin sürdürülebilir liderleri haline getirebilir.

Ancak, sadece eğitimciler değil, aynı zamanda politikacılar ve sıradan vatandaşlar da bu küresel dönüşümde önemli roller üstlenmelidir. Politikacılar, sürdürülebilirlik ilkelerine dayalı politikaları desteklemeli ve yeşil teknolojilere yatırım yaparak sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmelidirler. Sıradan vatandaşlar ise günlük yaşamlarında sürdürülebilir seçimler yaparak, enerji tüketimini azaltarak, geri dönüşüm yaparak ve çevre dostu ürünleri tercih ederek bu dönüşüme katkıda bulunabilirler. Ancak sorumluluk yalnızca politika yapıcıların ve eğitimcilerin omuzlarında değildir. Sürdürülebilir bir geleceğin inşasında her bireyin oynayacağı bir rol vardır. Kişisel karbon ayak izini azaltmak, işyerinde sürdürülebilir uygulamaları savunmak veya topluluk girişimlerine katılmak olsun, sıradan vatandaşlar kolektif eylem yoluyla olumlu değişim yaratma gücüne sahiptir.

Sonuç olarak, sürdürülebilir bir gelecek inşa etmek toplumun tüm kesimlerinin ortak çabasını gerektirmektedir. Durumun aciliyetinin farkına vararak, kapsamlı eylem planları hazırlayarak ve sürdürülebilir uygulamalara aktif olarak katılarak, gelecek nesiller için daha sağlıklı, daha dirençli bir gezegene giden yolu açabiliriz. Harekete geçme çağrısına kulak verelim ve sürdürülebilirliğe yönelik bu ortaklaşa yolculuğa çıkalım.

Birlikte herkes için daha parlak, daha sürdürülebilir bir geleceği şekillendirme gücüne sahibiz.

ANADOLU KÜLTÜRÜNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Aslıgül TÜRK

Emekli Rehber Öğretmen

Geçenlerde sevgili Sunay AKIN'ın "Cumhuriyet Yolunda" adlı gösterisine eşimle birlikte gitmiştik. Gösteride Sunay AKIN'ın çokça tekrar ettiği bir söz vardı;

"Cumhuriyet Kültürdür!"

"Cumhuriyet Kültürdür!"

"Cumhuriyet Kültürdür!"

Bu sözden yola çıkmaya ve Anadolu kültürü üzerine biraz okuma yapmaya, kafa yormaya çalıştım. Tam da bu noktada bilin bakalım neyi fark ettim? Anadolu insanının neredeyse her alanda sürdürülebilirlik konusu üzerine bir şeyler ürettiğini, hayata geçirdiğini, sık sık kullandığını tabii ki de...

Bizim son yıllarda özellikle yabancı ülkelere duyduğumuz, okuduğumuz ve "Hayatın her alanında ne de güzel kullanıyorlar, ne güzel şeyler üretiyorlar bu konuda." dediğimiz sürdürülebilirlik konusunda bizim kültürümüzde ve coğrafyamızda yüzyıllardır neler neler varmış da biz farkında olamamışız. Hadi hep birlikte birkaç başlıkta bu konuya bakalım mı?

Öncelikle Anadolu kültüründe köylerde ve kırsalda yapılan evlere baktığımızda o bölgede çok bulunan taş türleri, mermerler ile evlerin yapıldığını, eğer ağaç yoğunsa ahşap ağırlıklı evler yapıldığı görülür. Örneğin; Muğla Milas'a bağlı Çomakdağ Köyleri'nde (İkiztaş, Kızılağaç ve Ketendere köyleri Çomakdağ köyleri olarak isimlendirilmektedir.) kayrak taşı ve mermerler kesilerek yapılmış, renkli ahşap detaylarla süslenmiş evler görürüz.

Yine Safranbolu, Kastamonu gibi ağacın, ormanın yoğun olduğu bölgelerde ahşap yapıların ve detayların çokluğu dikkat çeker. Bölgede bol bulunan ve yenilenebilir kaynakların verimli bir şekilde kullanılmasına iyi birer örnektir bu tarz evler.

Gelelim bu evlerde yapılan geri dönüşüm, ileri dönüşüm ürünlerine. Zorlayıcı kış günlerinde evde oturmak zorunda kalan Anadolu kadınlarının, artık kumaşlarla, iplerle yaptıkları dokumalar, kilimler, halılar, sofra bezleri, "Kırkyama" adıyla anılan örtüler, yorganlar, kalan renkli iplerle ördükleri ve adı da çok esprili olan "Hanım dilendi, bey beğendi motifleri" ile yapılan koltuk örtüleri,

battaniyeler, ss yastıklarının kılıfları, bu evleri yuvaya eviren ögeler olmuştur. Bu güzel el ürünlerinin çoğu hâlâ günümüz kadınları tarafından da çokça kullanılmaktadır. Hatta halk eğitimi merkezlerinde bile “Kırkyama” kursları

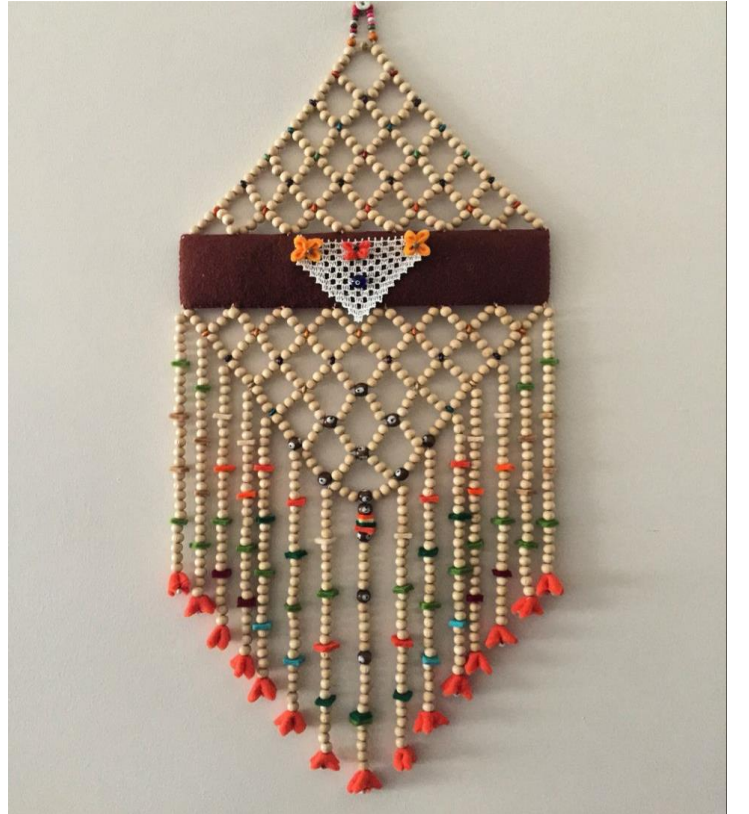
Safranbolu

Comakdağ

açılmakta ve çok güzel ürünler ortaya çıkmaktadır.

Kırkyama

Sadece ipler, kumaşlar değil bölgelerinde yetişen bazı bitki tohumları bile kullanılarak üretilen ögelere de rastladım. Örneğin birçok bölgede yetişen zerlik bitkisinin taneleri, kalan kumaş parçaları, renkli boncuklar ve dal parçaları ile yaptıkları, adına kimi yerlerde zerlik, kimi yerlerde nazarlık denen dekoratif ögenin hem evi süslemek hem de ev ahalisini nazardan korumak amaçlı kullanıldığı görülmektedir.

zerlik Ss

Dal parçaları, bitki taneleri kullanılır da toprak kullanılmaz mı hiç? Anadolu’da birçok yerde kırmızı toprak (Killi Toprak) bulunur. Bu toprakla yapılan testiler yüzyıllarca bizim kültürümüzde su, ayran gibi içecekleri soğuk tutmak için kullanılmıştır. Hâlâ da bazı köylerde kullanımına devam edilmektedir. Bu tür toprak ürünlerinin eskiden çok kullanıldığı ve günümüzde turistik olan bu bölgelerde, bu tür üretimlere devam eden, turistlere atölye çalışmaları yaptıran, hediyelik olarak satış yapan ustaları da görmekteyiz. Buna örnek olarak benim aklıma ilk gelen yer Nevşehir’e bağlı olan Avanos ilçesi. Kapadokya bölgesinde yer alan bu tarihi ve turistik ilçede yüzyıllardır, Kızılırmak Nehri’nin taşıdığı kırmızı toprak kullanılarak, babadan oğula geçen bir ustalıkla, çanak, çömlek, güveç

tencereleri, testi ve süs eşyaları üretilmeye devam edilmektedir. Tüm bu ürünler doğal ve sağlıklıdır.

Ya o güzelim Hatay Hasırına ne demeli? Göz alıcı yeşilleri, sarıları, morları ve desenleri ile tam bir sanat eseridir. Hasat zamanı tarladan toplanan buğday saplarının, kurutulup, kök boyalarla doğal yollarla renklendirilmesi ile ortaya

Avanos Çömlekleri

Hatay Hasır

ıkan yenilenmiş malzemenin, maharetli ve bir o kadar da sabırlı Anadolu insanının ellerinde rengarenk tepsilere, sepetlere, çantalara ve duvar sslerine dönüşmesi, ileri dönüşüm için güzel bir örnektir.

Çevreye duyarlı davranmak, artık malzemeleri değiştirip, dönüştürerek tekrar hayata geçirmek, doğaya verilen zararı önemli ölçüde azaltmaktadır. Bizim kültürümüz bu konuda hep hassas davranmış. şu ana kadar verilen örneklere bunu rahatlıkla gördüğünüzü düşünüyorum.

Günümüzün en önemli konularından biri de tabii ki sağlıklı gıda üretimi ve tüketimi aynı zamanda gıda israfını nleme. Anadolu insanı bu konuda neler yapmış, neler üretmiş diye şöyle bir bakınca hepimize tanıdaık gelen birçok örnek buldum. Hepsini bu yazıya sığdırmak pek mümkün olmayacağı için en bilindiklerine şöyle bir göz atalım. Örneğin mevsiminde bol olan sebze ve meyveler israf olmasın, kışın da tketilebilsin diye, sebzeler kurutularak kışın kullanılır hale getirilip saklanmış. Meyveler de kurutularak saklanmış, reel yapılarak, pekmez yapılarak saklanmış. Domatesler, biberler kurutularak saklanması dışında salça ve konserveye dönüştürülerek de saklanmış.

Turşular da yine mevsiminde bol olan lahanalar, havuçlar, biberler, salatalıklar kullanarak, sağlıklı ve geleneksel yollarla fermente edilerek saklanmış ve sıcak kış yemeklerinin yanında tüketilmiştir. Bu rnlerin hepsi katkı maddesi kullanılmadan, ev ortamında tamamen hijyenik şekillerde yapılmakta ve doğru yollarla saklanmaktadır.

Turşular

Şimdi tarhanadan bahsetmezsem çok ayıp olacak biliyorum. Tarhana her bölgede, o yörenin sebzeleri, otları, baharatlarının yoğurt ve unla ya da irmikle harmanlanmasıyla oluşan bir gıdadır. Birçok bölgede önce ekşitilerek ardından kurutulup ufalanarak saklanan, kuru tarhana, toz tarhana şeklini görmekteyiz.

Tarhana

Kastamonu bölgesinde aynı işlemin, ekşitilme kısmından sonra cam kavanozlarda yaş tarhana olarak saklandığını da görürüz. Her haliyle muhteşem bir tat olan tarhana kış günlerinde şifa niyetine tüketilmektedir. Günümüzde de kışın kurtarıcı çorbalarından biridir tarhana.

Çorba, yemek, yoğurt falan deyince aklıma geldi birden; sefertası diye bir eşya varmış eskiden. Eminim çoğunuz duymuştur daha önceden ya da okuduğunuz bir kitapta, öyküde denk gelmişsinizdir. İki üç katlı, kapaklı, metal saklama kabı olan bu kapları eskiden Anadolu insanı işe giderken götürmüştü. Evdeki kalan yemeklerden, sağlıklı atıştırmalıklar, yoğurt, çorba gibi gıdaları taşırlarmış bu kaplarda. Yemek molasında bu sağlıklı gıdalar tüketilmiş. Bu yöntem de sürdürülebilirlikte geçen ekonomik olma, sağlıklı olma, sıfır atık gibi konuları desteklemektedir bence.

Bunlar gibi daha nice örnekler Anadolu insanının, Anadolu kültürünün hiçbir şeyi zayi etmemek, eskiyeni yamalıyıp yenileyerek yeniden kullanmak, fazla olan gıda maddelerini bozulmayacak şekilde işlemekten geçirerek, saklayıp, gerekli olduğu zamanda çıkarıp kullanmak üzerine kuruludur. Hayvanlardan kırılan yünlerin, kök boyalarla boyanıp, halı, kilim, dokuma olarak kullanıma geri dönmesi, hasattan arta kalanların örülerek hasır sepetlere dönüşmesi ve yıllarca kullanılması Anadolu insanının sıfır atığı yüzyıllar önce keşfettiğinin göstergesidir.

Sürdürülebilir bir çevre için Anadolu insanları, evlerini yaparken, gündelik eşyalarını üretirken, gıdalarını tüketirken ellerinden geldiğince hassas davranmışlar. Tüm bu çabalarda ekonomik sebepler, yokluk, mevsimsel ya da coğrafik şartlardan kaynaklanan zorlukların da etkisi tabii ki yadsınmaz. Ancak sürdürülebilirlikte en temel ilkelerden olan üretirken, tüketirken tüm canlıların haklarına saygı duymak, gelecek nesillere huzur dolu bir yaşam bırakmak, devamı olan bir gelecek ve kültür oluşturmak işini Anadolu insanı bence yüzlerce yıl önce hayata geçirmişler. Kültürümüzde olan bu hassasiyetlerin daha çok farkına varabilmek ve hayatlarımıza katabilmek dileğiyle...

Anadolu İnsanı

Fotoğraflar

1. Çomakdağ (Aslıgül Türk - https://scontent.cdninstagram.com/v/t39.30808-6/420846508_18390900838070616_6340180841094059097_n.jpg?stp=dst-jpg_e15&efg=eyJ2ZW5jb2RlX3RhZyI6ImltYWdlX3VybgGdlbi4xMDgweDE5MjAuc2RyIn0&_nc_ht=scontent.cdninstagram.com&_nc_cat=100&_nc_ohc=PG9jeg0hYjUAX8VV6L5&edm=APs17CUAAAA&ccb=7-5&ig_cache_key=MzI4MzExMDg3MzUxNzE3ODc4Nw==.2-ccb7-5&oh=00_AfAmcsJiEL6GQaBu6kJaT2Yq6s2XCwdNBerGmsHhWCqVXQ&oe=65DF8490&_nc_sid=10d13b)
2. Safranbolu Evleri (<https://macera.subaru.com.tr/tarihten-bir-sayfa-dunya-mirasi-guzel-evler-diyari-safranbolu/>)
3. Kırkyama (<https://www.aa.com.tr/tr/yasam/ninelerinden-kalan-parca-kumaslarla-kirkyama-yorgan-yaptilar/1728599>)
4. Üzerlik Süsü (<https://tr.pinterest.com/pin/36028865759742757/>)
5. Avanos Çömlekleri (<https://www.flickr.com/photos/mustafataskin/38593359140/>)
6. Hatay Hasırı (<https://anadoludakiler.org/beceri/bir-bugdaya-sap-olan-el-sanati-hatay-hasiri/>)
7. Kışlık Konserveler (<https://makarna.com.tr/2019/11/03/mutfakta-kis-hazirliklari-tamamlandi-mi/>)
8. Turşular (<https://www.tuketiciodostu.com.tr/makale/tuketici-makale/yaz-sonlari-evlerdeki-telasin-adi-kis-hazirliklari/>)
9. Tarhana (<https://www.iznikgazetesi.com/kisin-vazgecilmezi-tarhana.html>)
10. Anadolu İnsanı (<https://www.denizliekspres.com.tr/asirlik-anadolu-kulturu-renkli-goruntuler-olusturdu/38511/>)

SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR YAŞAMIN ANAHTARI: ARILAR

Çağdaş SAVAŞ

Eczacı

“Eğer arılar yeryüzünden kaybolursa, insanın sadece 4 yıl ömrü kalır; arı olmazsa döllenme, bitki, hayvan ve insan olmaz” Einstein bunu diyerek aslında arıların dünyamız için ne denli önemli olduğunu özetlemiştir.

Toplam 130 bine yakın bitki türünün çoğalmasını sağlayan arılar büyük bir döngüye hizmet ederler. Kullandığımız gıdaların üçte birini arılar sayesinde, çiçekli bitkilerin yaşamı büyük bir oranda arılara bağlı.

Arılar sayesinde bitki toplulukları sağlıklı kalıyor ve doğal mera ekosisteminde önemli rol oynuyor. Bu da toprak erozyonunu önlemeye yardımcı oluyor. Su kalitesini iyileştiriyor. Doğal yaşam için yiyecek ve barınma sağlıyor. Kısacası doğal ekosistem arılar sayesinde ayakta kalıyor.

Bir önemli konu da arı ürünlerinin tedavide ve besin olarak kullanılmasıdır. Tarih boyunca, insanın var olduğu zamanlardan beri birçok tarihi kalıttan arı ürünlerinin kullanıldığını görmekteyiz. Arı ürünlerinin tıbbi anlamda kullanılması “Apiterapi” adı altında incelenmektedir.

Arıların doğal çevreye verilen tahribat, iklim krizi ve kullanılan pestisit miktarının artması neticesiyle popülasyonu azalmaktadır. Bunu son yaşanan Muğla orman yangınlarında gözlemledik.

Arı soyunun azalması, Basra böceğinin çam ağacı bulamaması bal üretimini azaltmıştır. Yanlış kullanılan antibiyotikler de arılara zarar vermekte, bu doğamıza olumsuz etki etmektedir.

Arıların kendi yaşamlarını ve apiterapi bilimini incelediğimizde bu küçük hayvanın mucizelere neden olduğunu gözlemliyoruz. Bu yüzden 1 kilo bal için 40 bin arının çalıştığını, 6

milyon çiçeğe konması gerektiğini düşünerek arılara daha fazla önem vermeliyiz.

Görsel kaynakları:

- 1- https://mykaleidoscope.ru/x/uploads/posts/2022-10/1666344734_53-mykaleidoscope-ru-p-dobroe-utro-pchelka-vkontakte-54.jpg
- 2- <https://i.pinimg.com/736x/22/83/24/22832492f1d70054e94f554e61ee64a2.jpg>
- 3- <https://arsiv.linehaber.com.tr/wp-content/uploads/2018/06/ari-olumleri-nedeni-8.jpg>

SÜRDÜRÜLEBİLEN YAŞAM İZLEKLERİ

Hatice ALTUNAY

Emekli Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

Sürdürülebilir yaşam alanlarımızı küçücük bahçelerimizde, balkonlarımızda uygulamaya çalışıyoruz. Her birey atadan kalma öğretilerini sürdürüyor biraz. Benim de öyleydi. Köylerde çöp çıkmaz bir şekilde geri dönüşüm olur, plastikler hariç elbette.

Fatma Tezcan meslektaşım bizi ziyarete geldiğinde çiçeklerime bayılmıştı. Ben de kendi gübremi kendim yaptığımdan söz etmişim.

Zeytinyağı tenekesinin altını delerek ya da toprak küp saksıya altına toprak döşeyerek, üzerine sebze artıklarını, yumurta kabuklarını, saç kıllarını atıp üzerini toprakla örterek doluncaya kadar bu şekilde atıkları atıp dolunca bekledi en az üç ay kadar, sonrasını saksılarıma, çiçeklerime aldım. Saç kılının çürümesi uzun sürdüğü için onun çürümesini beklemeden yeni dikeceğim çiçek saksılarının dibine yerleştirdim. Çiçeklerimin bol çiçekli oluşunu gözlemledim.

Sürdürülebilir yaşam izleklerimde artan kahve telvelerini, kaydattığım yumurta sularını, muz kabuğu sularını ve muz kabuklarını bitkilerimin, çiçeklerimin saksılarına gömdüm. Paslı ve kırık çivileri, gazoz kapaklarını da özellikle, sardunya, karanfillerde uyguladım.

Köy yaşamında Vita tenekelerinde açmalara doyamayan çiçeklerimizin plastik kaplarda sağlıklı olmayacağı inancıyla sebze sularını, sarımsak, soğan kabuklarını da topraklarıyla buluşturdum.

Neredeyse evimizden ıslak çöp çıkmıyordu.

Resim 1 ve 2. Konserve kedi maması metal kutularından metal ofis setine bir “ileri dönüşüm” örneği

Cam olan nesneleri bezedim, masa lambası, çiçek vazosu vb. güzellikler ile donattım sevdiklerime armağan ettim. Biz de çöpe atmaya lım değerlendirelim, diyenler olmuŗtu. Farkındalık yaratmak hoŗuma gitmiŗti. Kitap Günleri için Ő şelere dizeler yazdım meslektaŗım Fatma Tezcan'a da armağan ettiklerim olmuŗtu, bana geri d n ŗ m değil, ileri d n ŗ m, demiŗti.¹

Konserve tenekeleri, kahve tenekelerini güzelce resimledim. İ lerine özellikle pas sever   çekler, bitkiler dikiyorum. Kızım bezediğim kapalı kahve tenekelerinde oğlunun oyuncaklarını topluyor.

Benim yaptiğım doğal gübre oluŗturma iŗlemlerini balkonlarında uygulayan yazar arkadaŗlarım var.

Meyve çekirdeklerini toprakla kaplayıp yol boyu dağ ve ovalara attım. Olur da yeŗerir. Havamız, doğamız g zelleŗir.

Sürdürülebilir yaŗamın çoğumuzun d ŗ n ncesi olması dileğimle...

Yollara börtü böcek için meyve ağacı diken atalarımızın ruhu huzurla uyusun.

¹ İleri d n ŗ m, atık durumundaki ürünlerin birtakım iŗlem ve uygulamalarla yeniden kullanıma kazandırılmasıdır. Geri kazanım olarak da d ŗ nebileceĖimiz ileri d n ŗ m, zaten kullanılmıŗ ve yeniden kullanım için tekrar iŗlenmiŗ ürünler için geçerlidir. Bu özelliği sayesinde de hem bireyin hem de çevrenin korunmasında önemli bir rol oynar. (<https://www.isbank.com.tr/blog/ileri-donusum>)

BİR HARMAN HİKÂYESİ

Prof. Dr. Ahmet MUTLU

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İİBF

Harmana serdiler sarı samanı
Hiç bitmiyor Emirdağ'ın dumanı
Gel otur yanıma benim sevdiğim
Ayrılık mı olur harman zamanı

Anonim Türkü

Bugünkü şehirler, doğumunu teknolojiye borçlu. Bir düşünün; tren, otomobil, otobüs, uçak olmasaydı milyonlarca insan kırdan şehre akar mıydı? Şayet yürüseydik, ata biniyor olsaydık, otobüsle eni-konu1-2 saatte öbür ucuna ulaşabileceğimiz genişlikte şehirler kurulabilir miydi? Asansör icat edilmeseydi 20 katlı, 100 katlı binalarda oturuyor olur muyduk? Teknolojinin yoldaşlığı, yarenliği olmasa bugün şehirlerde yalnızlığımızı farkında olmadan mutluluk demolarıyla yaşayabilir miydik? Ata ile baba ile yüzlerce yılda kazanılan asalet duygusu, Mercedes jipe binmekle akşamdan sabaha kazanılabilir miydi teknoloji olmasa?

Lakin teknoloji sadece şehre mi el atmıştır? Kentte bunlar olurken, kırdan durum nasıldı?

“Ayrılık m’olur harman zamanı” derken çok şey söyler Musa Eroğlu. Anadolu’nun gerçeği olan harman sadece ekmek demek değildir. Emek, sevdâ demek, dayanışma demek, toplumsallaşma demek...

Bizim köyde de öyleydi harman. Herkesin yazıya¹ dağılıp günlerce uğraştığı ekin işleme işinden sonra toplaşır bir araya geleceği harman için gün sayılırdı. Ekinler işlendikçe desteler yığına vurulur ve yaz ortasında tarlalar, sarıya boyanmış bir tabloda siyah noktalar gibi görünürdü. Tarladan çıkışın yaklaştığı günlerde hayvanların otunu yiyerek bayındır hale getirdiği harman yerine gidilir ve büyük olasılıkla herkesin geçen yıl da harman yaptığı aynı yere bir iğde dalı ya da değenek sokularak harman yeri belli edilirdi. İşaretlenen bu yer “bir haftaya kalmaz burada ben harman yapacağım, haberiniz ola!” mesajı içindi. O arada harmana uzun ince sövenlerden² bir oba³ kurulur ve etrafı bekedilirdi.⁴ Oba, uzun sürecek harmanda gece ve gündüz konaklaması içindir. Daha sonra öküzlerin aheste çektiği kağnılarla tarladan harmana yığınlar çekilmeye

¹ Yazı: Mera, tarla bölgesi.

² Söven: Uzun ve düzgün, nispeten kalın bir tür kereste.

³ Bir tür çadır.

⁴ Beketmek: Örtmek, kapatmak.

başlardı. Erkek aşağıdan ekin destelerini dirgenle uzatırken, kadın da en yönetli⁵ biçimde bu desteleri kağına yerleştirirdi. Kâfi derecede ekin yüklendikten sonra harmanla tarlalar arasında kaç gün süreceğı belli olmayan, yorgun ve zayıf öküzlerin çektiğı kağıyla gidiş-gelişler başlardı.

Tarlalardan gelen ekinler harmana yığıldıktan sonra köyden harman ve gündelik ihtiyaçlar için gerekli alet-edevat ile iâşe sağlanır, oba donatılırdı. Bu işler, bütün köylü tarafından aynı zaman aralığında yapıldığından, harman zamanı kadınıyla erkeğıyle köy buraya taşınırdı. Bu yönüyle harmana göç, yaylaya göç gibi köylünün hep birlikte giriştiğı bir “ritüel”di. Sürekli olmasa da en azından gündüzleri harmandaki ailelerin küçük çocukları da harmanda olurdu. Çocuklar için harmanda olmak -hele izin verilirse obada uyumak- işle karışık bir eğlenceydi. Büyükler arasında gündüz yardımlaşmalar, “işin ucundan tutmalar”; gece olunca da komşu sohbetleri, hal hatır sormalar, tarladaki mahsulün durumunu kıyaslamalar harmanın olağan durumuydu. Günlerce öküzlerin ya da atların çektiğı düğenin ezdiği ekinin akabinde en önemli yardımcı olan rüzgâr beklenirdi. Yağmur ise beklenmeyen misafirdi. Tam teslimiyet içinde geçerdi bu zamanlar. Bu nedenle harman demek dua ve umut demektir. Umutların kırılma uğradığı zamanlar, harman komşuluklarıyla, yarenliklerle, bitmemiş işi olanların işine koşmalarla tamir edilirdi. Çeşmeye ya da “su dökmeye”⁶ gidilirken buyur edilirdi herkes çaya ya da sofraya. Biraz da ürkütücü olan harmanın koyu karanlık geceleri çocuklara çok coşkulu gelirdi, samimi yarenlikleri yankılanan büyüklerin yakınında olmanın verdiği güvenle.

⁵ Yönetli: Uygun, optimal.

⁶ Su dökmek: Tuvalet gitmek, ihtiyaç gidermek.

Günler süren düğenden sonra rüzgâr da zamanında çıkmışsa ayrılan daneler çuvallanırdı. Ardından, önce buğday çuvallarını sonra da “geri çulu⁷”yla samanı taşıma işi başlardı. Saman taşıma yerine göre günlerce sürerdi. Kağnıyla taşınan saman, samanlığın önüne dökülüp geri dönülürken, bir-iki kişi de gelen samanı samanlığa atarak, işi kolaylama derdinde olurdu. Saman atmak, dünyanın en zor işlerinden biridir. Bir yandan samanı samanlığa atmak, bir yanda da onu içeride çiğnemek eziyetin alasıdır. Bu iş hüner gerektirir; herkesin “ciğeri yetmez” samanlığa girmeye. Evladını düşünen hiç bir ana, karısını düşünen hiçbir koca samanlığa sokmaz onları. Saman taşıma ve samanı samanlığa atmada da komşu eli devreye girerdi. Hâsılı harman, herkesin ortaklaşa derdiydi.

Zaman geçti, biz büyüdük. O vakitler kavrayamamış olsak da harmanda işler değişiyordu...

Önce traktör, sonra patoz, römork derken makine (ekin biçme makinesi) geldi. Kimi direndi önceleri bu aletleri kullanmaya, para vermek istemedi; kimi para yetiştiremedi eski usul devam etti. Öyle ya, “ahırdaki öküzler boşuna mı besleniyordu? Sap, saman çekmeye para verdikten sonra onları beslemenin ne anlamı vardı? Tarladaki ekini, makineyle bir günde biçtirip onca parayı vereceğine, konu-komşu keşiğiyle⁸ bir haftada bitirebilirdi. Patozla bir günde harmandan kalkacağına⁹, 2-3 haftada düğenle işini bitirebilirdi. Bir yere yetiyecek değildi ya? Hoş, eskiden olduğu gibi akşam sohbetleri, işin ucundan tutan eş-dost bulmak zor olacaktı ama olsun, harman kalacak değildi ya!” Traktörün, patozun kolaylığını görmeler nedeniyle her geçen yıl sayısı azalıyordu böyle düşünenlerin. Azalan böyle düşünenler değildi sadece. Her yıl öküz de kağnı da düğen de geri çulu da azalıyordu. Bu direnç, öküzüne/eşeğine sahip çıkıp “makine”ye direnen Çohculu Hasan’ın “bu rezilliği çekmeye değmez” dediği gün bitmişti. Çohculu Hasan son harmancıydı.

⁷ Geri Çulu: Kağnı içinde samanı taşımak üzere, koyun-keçi yününden yapılan ipliklerle, özel biçimde tasarlanarak dokunmuş sağlam bir tür kumaş.

⁸ Keşik: Bir işin toplu yapılması ya da bir ürünün tek elde toplanmasını sağlamak üzere üyeler arasında sıra takibidir. Yani, iş yapma ya da ürünü toplama sırasıdır.

⁹ Harmandan Kalkmak: Harman işini bitirmek.

Sonra traktöre iltifat edilen günler başladı. Böyleyken de önceki harman geleneğinin izleri sürüyordu kısmen. Ekinler artık “işlenmiyor”, “biçiliyor”du makineyle; lakin yine tarlada yığın yapıyordu. Yığınlar tarladan harmana “kağnıyla birkaç seferde” değil, “römorkla tek seferde” taşınıyordu. Yer tutmaya, oba kurmaya gerek kalmasa da ekinler yine harmana getiriliyordu. Patoz günü sap atacak iki-üç adam bulunuyor, en fazla 7-8 saat süren bir çabadan sonra harman kolaylanmış oluyordu. Rüzgâr bekleme yok, yağmur korkusu yok, keşik (imece) yapma yok, geceleri harmanda kalma yoktu. Bundan böyle “herkesin harmanı kendine”ydi. Önceden hep birlikte göçülen, işinde gücünde herkesin herkese muhtaç olduğu bir âlem yoktu artık. Harmanını traktör römorkuna yükleyip, bir “kolay gelsin”le işbaşında terleyen komşusunun önünden geçip giden “köylü tipi” hortlamıştı. Harmanda kalana dönüp bakılmıyordu. Nasılsa harmanda patoz vardı, römork vardı, sap atacak adam da vardı! Harmanda kalan da gidene gücenik değildi. O da römorka, patoza, parayla sap atacak adama güveniyordu çünkü. Dert, kendi derdiydi.

Böylece ayları bulan harman günlerinden sonra traktörle enikonu bir hafta süren hasat işleri vardı ve akabinde güze kadar köy kahvesinde geçirilecek boş zaman. Bir vakitler harmanda herkes herkesin “eksik-gediği”ni bilirken artık köy meydanı karşılaşmalarında “komşu, patozu attın mı?” sorusunun umarsızlığı başlamıştı. Sorulan sorular da verilen cevaplar da harmandaki gibi komşuyla dertlenmek kabilinden değil, “laf olsun” diyeydi.

Harman ölmüştü, lakin mezarına “tüy dikilmemişti” henüz. Traktör, römork, patoz derken sonrası geldi. Sonra gelen, henüz tarladan sap çekme, harmanda sap atma derdini ortadan kaldıran “biçer”lerin¹⁰ gelmesi değildi. O en son aşamaydı... Dedik ya, römork da olsa, patoz da olsa, daha az zamanda daha hızlı iş de yapılsa, harman yine harman yerinde, insanlarla yapıyordu. Farklı zamanda giriş çıkışlara rağmen harman yeri hala ortak toplanma yeri; köy bunu kaybetmemişti en azından. Aynı yere, aynı işi yapmak için gelmek; yüzlerce yılın kavilleşmesiydi... Diğerinin varlığını hissetmek, sesini duymak, ihtiyaç duymasa bile yorulduğunda, kederlendiğinde dayanabileceği bir “yargın¹¹” bulacağını bilmek, köylünün genine işlemiş bir ihtiyaç, kırsal kültürün amentüsü...

Römorkun, patozun rahatlığına alışan köylü bir gün şöyle düşündü: “Sapı harmana taşımadan, tarlada atsam olmaz mı?” Köyün üç traktöründen birine sahip olan Müstantik’e¹² bu soruyu sordu. Müstantik: “Valla benim için fark etmez, saat tarlada da aynı yazıyor harmanda da!” dedi. Bu diyalog, birlikteliğe, dayanışmaya, ortak coşkuya, kedere elveda dediği andı. O günden sonra her gören kendi sapını kendi tarlasında atar oldu. Artık herkes buğdayını ve samanını farklı günlerde, farklı yollardan evine götürür oldu. Kimse kimsenin ne zaman ekin biçtiğini, patoz attığını, ürünü eve taşıdığını bilmez oldu. Dahası merak da etmedi.

Harman yerini kuru otlar kaplarken, tarlalarda bencil çiçekler açmaya başladı...

Yüzyıllardır birbirine muhtaç köylü, traktörün büyüyle ilk fırsatta kolayı seçmişti. “Biz”den “ben”e geçiş hiç bu kadar hızlı olmamıştı! Köylü bu kadar mı hevesliydi sırt sırta çekilebilir ve bir o kadar da anlamlı olan zahmetli hayatından bir makinenin baştan çıkarıcılığı karşısında? Aylarca gece gündüz hem işi hem derdi paylaştığı harmandaki “anlamlı işler”i nasıl olmuştu da üç günde bitirip kahve köşelerine mahkûm olacağı “anlamsız işler”le değişebilmişti? Düşüncesi nasıl bu kadar hızlı ve faydacı bir evrim geçirmişti? “Elinin ulağı” kağnıyı, pulluğu Dereli Çerçici’ye¹³ satarken nasıl eli titremezdi; nasıl can yoldaşı öküzü, atı canbaza verirken gözü yaşarmazdı? Traktör tarlaları sürerken, yürekleri de mi sürmüştü?

Bugün köy girişindeki harman yerinin yanından geçerken, adam boyu uzanan kuru otları görürsünüz. O otlar ki, buralara yıllarca ayak basılmamışlığın, unutulmuşluğun mezar taşlarıdır.

¹⁰ Biçer: Köyde biçerdövere verilen isimdir.

¹¹ Yargın: Sırt

¹² Müstantik, traktörü olan ve harman kaldırmak için patozu hiç durmayan bir köy sakininin lakabıdır. Müstantik ismi burada bir metafor olarak kullanılmıştır.

¹³ Dereli Çerçici: Dere Köyü’nden gelen ve eskicilik/hurda toplayıcılığı yapan, köy tarihinde önemli yeri olan bir kişi.

Otların altında, yüzyıllardır burada gece gündüz çırpınan, didinen ve bir arada olan insanların sessiz yarenlikleri var. Toprak, harman atanların teri kokar.

O yarenlikleri duymak, toprağı koklamak istiyorsan, traktörün kontağını kapat!

2008 Denizli

BİR KUM YÖRESİ ALMANAĞI VE ORADAN BURADAN ESKİZLER¹

Doç. Dr. Fatma TEZCAN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi

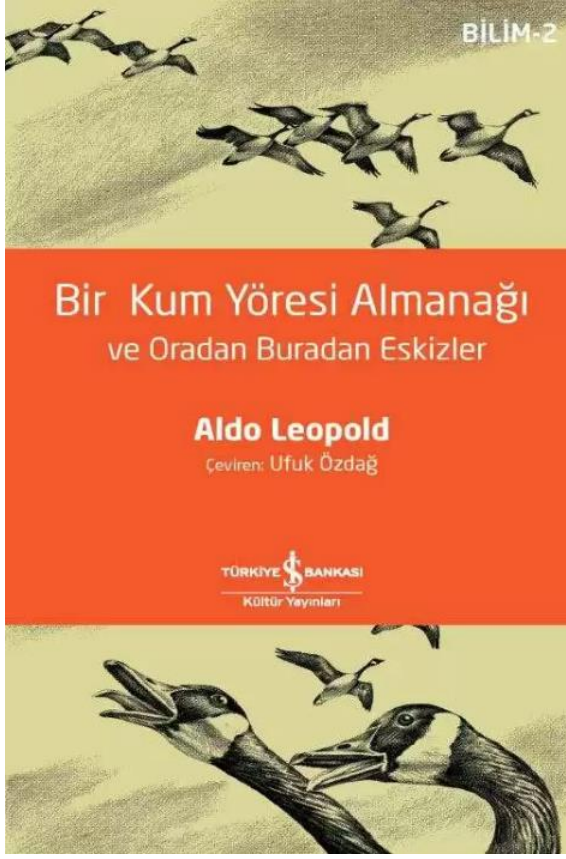
*“Toprağı tahrip ediyoruz çünkü onu bize ait bir mülk olarak görüyoruz.
Toprağı bizim de ait olduğumuz bir topluluk olarak görmeye başladığımızda
onu sevgi ve saygıyla kullanmaya başlayabiliriz.”*

Aldo Leopold (1887-1948), 4 Mart 1948 tarihinde kitabı için yazdığı önsözde toprağa insanın yaklaşımını bu tümcelerle ifade ediyor. Leopold, Yale Üniversitesi’nde ormancılık eğitimi almasının ardından 1930’lu yıllarda Wisconsin Üniversitesi-Madison’da Yaban Hayatı Yönetimi olarak adlandırdığı alanın oluşmasını sağlayarak, bu alanın ilk profesörü olarak görev yapıyor. ABD’de yabanıl alanlar sisteminin ve yaban hayatı ekolojisinin öncüsü olan Aldo Leopold’un 1933-1948 yılları arasında yazdığı yazılardan oluşan kitap, Wisconsin’de Sauk County’deki, kumlu bir arazi olması nedeniyle “Shack” diye anılan, çiftlik arazisindeki gözlemlerini yansıtıyor. Kitabın çevirmeni Ufuk Özdağ’ın ifadesiyle, günümüzde Aldo Leopold Vakfı’nın yer aldığı bu alana, Leopold, eşi ve beş çocuğu 13 yılda 48.000 ağaç dikiyor, bozguna uğramamış alanlardan topladıkları tohumlarla restorasyon yaparak, bölgede eskiden var olan yabancı bitkileri geri getiriyor ve böylece kumlu toprakları eski sağlığına kavuşturuyorlar.

Leopold’un yapıtı üç bölümden oluşuyor. İlk kısım “Bir Kum Yöresi Almanacağı” adını taşıyor. Bu ilk kısımda okuyucular, Leopold’un arazisi üzerine yazdığı ve yılın aylarına göre sırayla yer verdiği yazılarda, arazideki bitkilerden hayvanlara, hava durumundan bölgenin tarihine kadar bir dizi bilgiyi içiçe geçmiş olarak ve yer yer edebi bir dille ifade edilmesine tanık oluyor. Bu tanık oluş, aslında genel anlamda bir bütün olarak doğa ve toprak özelinde yaşamın ekosistemiyle insanın bağı, okuyucuların bilişsel bilgi birikimlerini yeniden yapılandırarak düşünmesi ve anlamlandırması olarak ortaya çıkıyor. İlk kısım okuyucuları, yaşamını tamamlamış bir meşe ağacının yaşını gösteren halkalarda yıl yıl hangi olaylara tanık olduğu, kalın bir kabuk tabakasına sahip olan Palamut meşesinin çayır yangınlarına direnip hayatta kalmayı başarabilen tek ağaç olduğu¹, fırçasını ustalıklı kullanarak resim yapan bir ırmağın çalışma prensibi ve Leopold’un neden beyaz çam yerine huş ağacını kesmeyi tercih ettiği gibi pek çok konu üzerine doğal yaşamla empati kurarak düşünmeye çağırıyor.

“Oradan Buradan Eskizler” başlığını taşıyan ikinci bölümde yazar, Wisconsin, Illinois, Iowa, Arizona, New Mexico, Oregon gibi ülkeleri ABD’nin pek çok yerinde yaban hayatına ilişkin bilgi ve gözlemlerini aktarıyor. Bu kısımda kullanıma açılan sulak alanlar, bir dağ gibi düşünmenin ne anlama geldiği, yabanıl alanların tüketilmesi ve bunun etkileri üzerine pek çok konu örneklerle açıklanıyor ve yaban hayatının ve son kalan yerlerin korunmasının önemi vurgulanıyor.

¹ Podcast önerisi: Barış Özcan ile 111 Hz Bölüm 4: Alevlerle Yaşamak

Resim 1. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Bilim Serisi'nin İkinci Kitabı Bir Kum Yöresi Almanagi

Resim 2. Aldo Leopold

Son kısımda Leopold'un, doğa koruma estetiği, Amerikan kültüründe yaban hayatı, yabanıl doğa ve toprak etiğine ilişkin yazıları yer alıyor. Bu kısımda, özellikle toprak etiğine ilişkin yazısında, etik kavramından ve öneminden, insanın toprakla ilişkisinden bahsediyor ve bu konuya ilişkin olarak “insanın toprakla ve üzerinde yaşayan hayvanlar ve bitkilerle ilişkilerini ele alan bir etik hâlâ yoktur” (s. 214) ifadesine yer veriyor.

Aldo Leopold, “Bir Kum Yöresi Almağı”nda ekoloji bilimini tarih, felsefe ve edebiyatla birleştirerek ve “insanın etik gelişiminin son aşaması toprağa moral değer verebilmektir” diyerek, okuyucuları, doğayla empati kurmaya ve doğa korumacı olmaya çağırıyor. Kitap, Leopold'un kendi ülkesi üzerine görüşlerini yansıtmaya karşın, bakış açısı ve felsefi paradigma olarak yaşadığımız gezegene bir saygı duruş özelliği taşıyor. Buradan hareketle, Leopold'un erken ölümü nedeniyle basımına tanık olamasa da, kitabın tüm dünyada milyonlarca okura ulaşması ve “Bir Kum Yöresi Almağı”nı İngiliz *Guardian* gazetesinin 2015 yılında dünyayı değiştiren on kitap arasında yer vermesi anlamlı hale geliyor. Kitabın çevirmeni Ufuk Özdağ, kitaba yazdığı önsözün sonunda “Leopold'un eşsiz doğa korumacılığını ve eylemlerini ülkemizin her bireyine duyurmak istedim” diyor ve ekliyor: “Çünkü, ulu önder Atatürk'ün söylediği, kısa zaman önce kaybettiğimiz TEMA Vakfı Onursal Başkanı Hayrettin Karaca'nın sık sık vurguladığı gibi, “Vatan toprağı kutsaldır, kaderine terk edilemez.””

Görsel Kaynaklar

Resim 1: <https://www.iskultur.com.tr/bir-kum-yoresi-almanagi-ve-oradan-buradan-eskizler.aspx>

Resim 2: <https://www.aldoleopold.org/about/aldo-leopold>